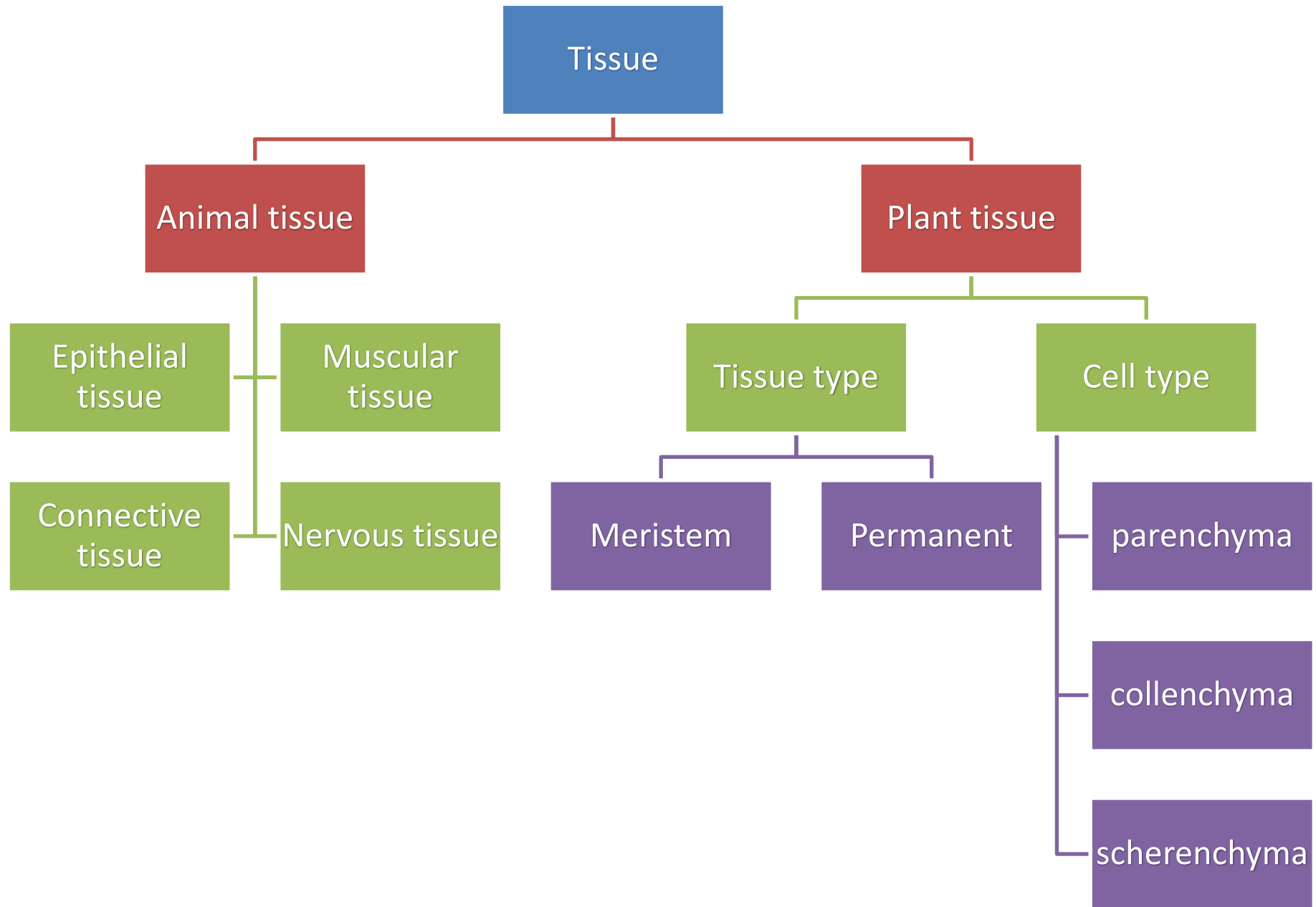

เนื้อเยื่อสัตว์ชั้นสูงหรือ
เนื้อเยื่อมนุษย์

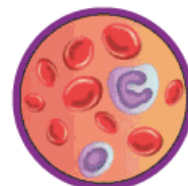

บทนำ

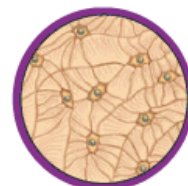
- เนื้อเยื่อ (tissue) คือ กลุ่มเซลล์ที่ร่วมกันทำหน้าที่เฉพาะ ซึ่งส่วนมาประกอบไปด้วยกลุ่มเซลล์ที่มีขนาด รูปร่าง และการจัดระเบียบเดียวกัน
- เนื้อเยื่อมีหน้าที่เฉพาะ พิเศษอย่างหนึ่ง เพื่อความมีประสิทธิภาพในการประสานอยู่ในอวัยวะของร่างกาย
- เนื้อเยื่อจำแนกได้ 2 ประเภท ได้แก่
  1. เนื้อเยื่อสัตว์
  2. เนื้อเยื่อพืช
- เนื้อเยื่อสัตว์ และเนื้อเยื่อพืชมีความแตกต่างกัน
- ในบทนี้เน้นเรื่องเนื้อเยื่อสัตว์หรือเนื้อเยื่อมนุษย์

เนื้อเยื่อสัตว์ (Animal tissue)

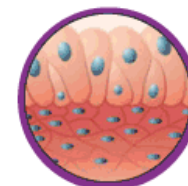
- เนื้อเยื่อในร่างกายของคนและสัตว์ชั้นสูง แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ
  - เนื้อเยื่อบุผิว (epithelial tissue)
  - เนื้อเยื่อเกี่ยวพัน (connective tissue)
  - เนื้อเยื่อกล้ามเนื้อ (muscular tissue)
  - เนื้อเยื่อประสาท (nervous tissue)

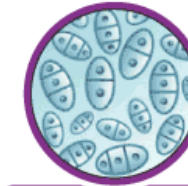
Blood

Bone tissue

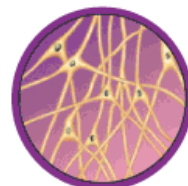
Epithelial tissue

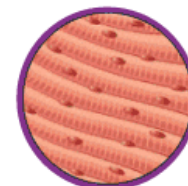
Cartilage tissue

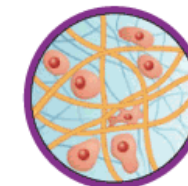
Adipose tissue

Nervous tissue

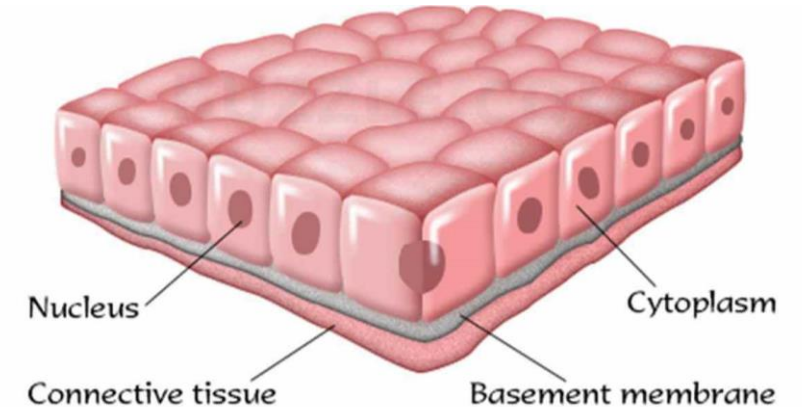
Muscle tissue

Connective tissue

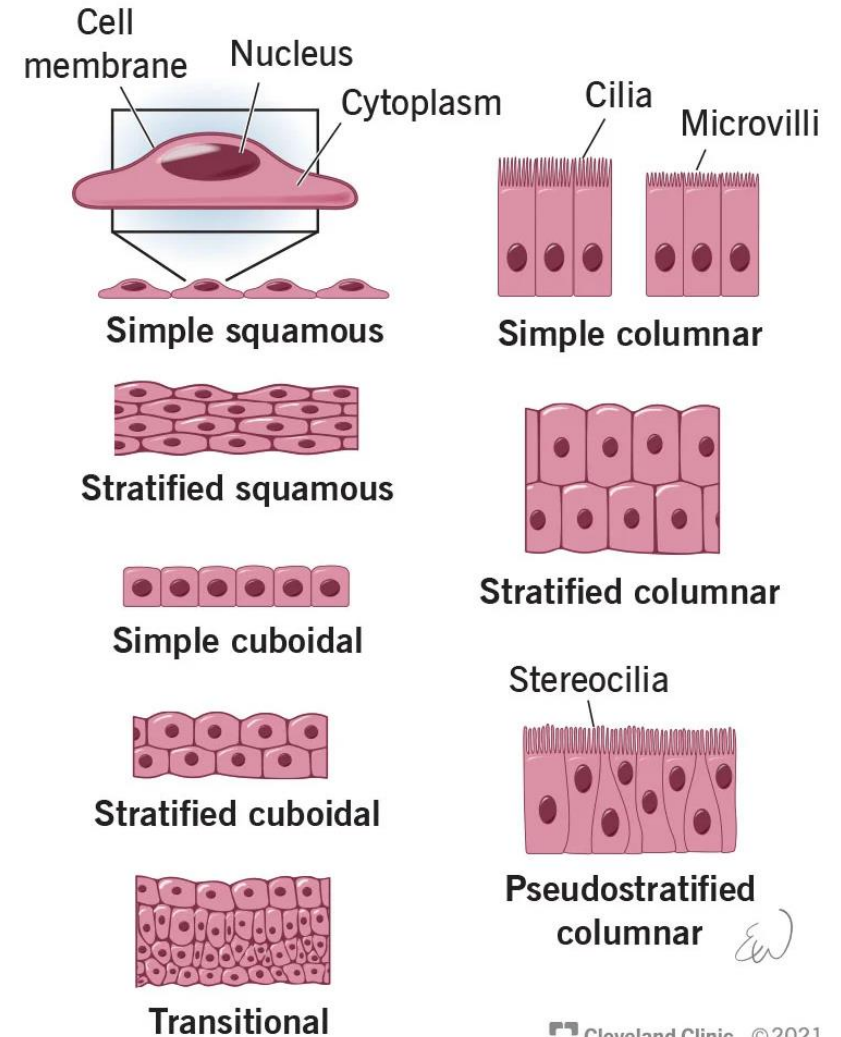
เนื้อเยื่อบุผิว (Epithelial tissue)

- Epithelial tissue หรือ epithelium ทำหน้าที่ปกคลุมป้องกันผิวของร่างกาย หรือบุอวัยวะที่มีลักษณะเป็นท่อ ทำหน้าที่เกี่ยวกับการดูดซึม สร้างเซครีชัน (secretion) และรับความรู้สึก
- **มีลักษณะพิเศษ คือ ประกอบด้วย**
  - เซลล์เป็นจำนวนมากซึ่งส่วนมากเป็นเซลล์ชนิดเดียวกันเรียงตัวอยู่ชิดติดกัน
  - ตั้งอยู่บนเยื่อรองรับฐาน (basement membrane) ซึ่งมีส่วนประกอบเป็นโปรตีน
  - ด้านบนของเนื้อเยื่อบุผิวไม่ติดต่อกับเซลล์อื่น ด้านนี้จะเป็นที่อยู่ชิดกับช่องว่างของอวัยวะหรือภายนอก ร่างกาย
  - บางแห่งของร่างกาย พบสารเคอราติน (Keratin) ปกคลุมเนื้อเยื่อ

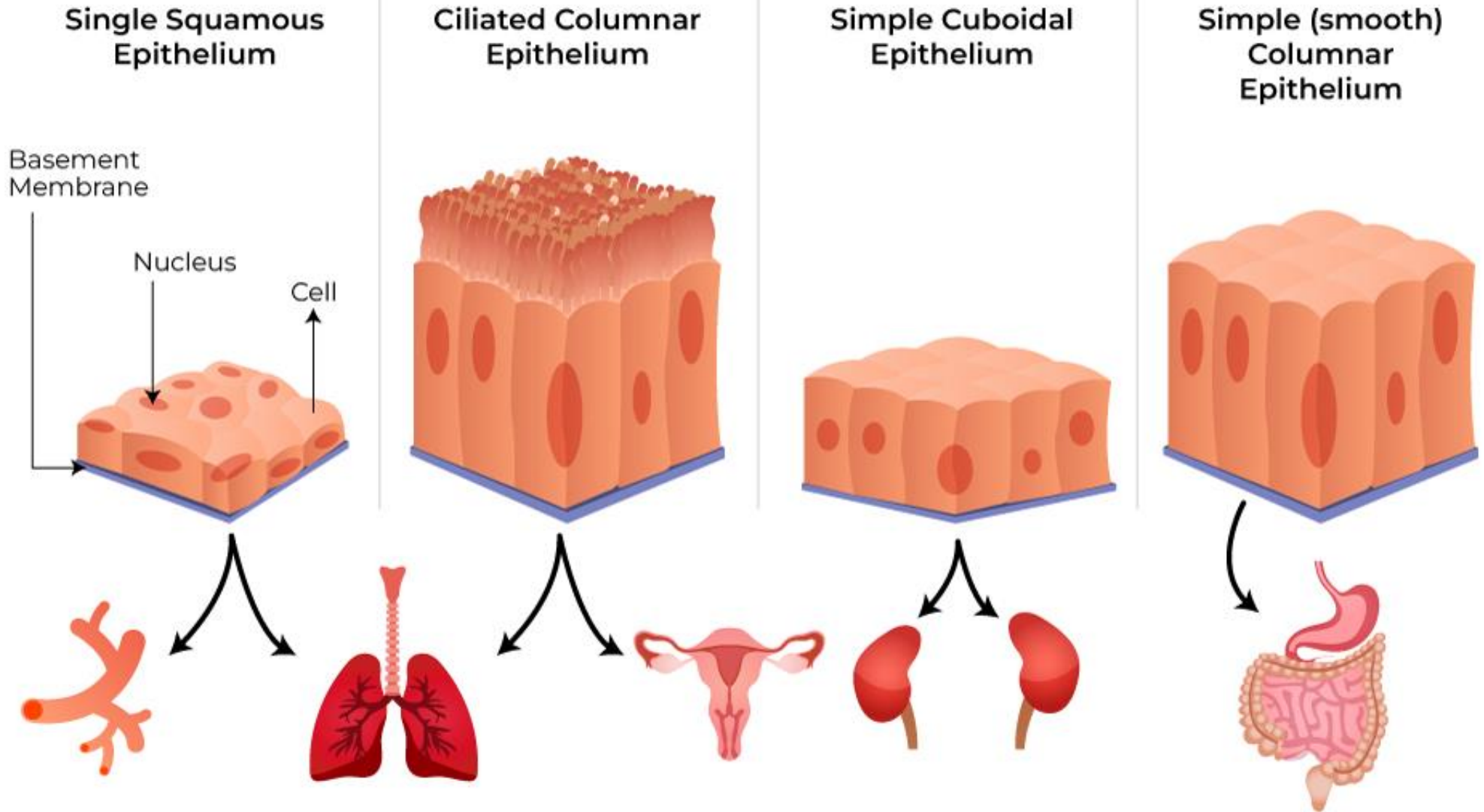

เนื้อเยื่อบุผิว (Epithelial tissue)

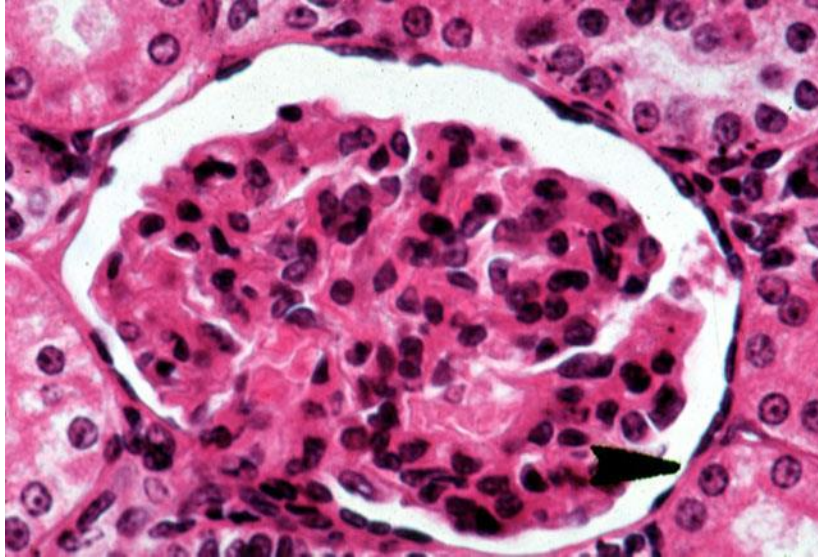
- แบ่งตามจำนวนชั้นของเซลล์
  - Simple epithelium ประกอบด้วยเซลล์เรียงกันเป็นชั้นเดียว
  - Pseudostratified epithelium ประกอบด้วยเซลล์เรียงกันเป็นชั้นเดียวบนเยื่อรองรับฐาน แต่มีเพียงบางเซลล์เท่านั้นที่สูงถึงผิวหน้าด้านบน
  - Stratified epithelium เซลล์เรียงซ้อนกันหลายชั้น
- แบ่งตามรูปร่างของเซลล์ที่อยู่ชั้นบน
  - รูปร่างแบนบาง (squamous)
  - รูปเหลี่ยมลูกบาศก์ (cuboid)
  - รูปแท่งทรงกระบอก (columnar)

Epithelial Cell

Simple squamous epithelium

บริเวณ cortex ของไตมี Bowman's capsule เป็นวงกลม หุ้ม Glomerulus ซึ่งเป็นกระจุกเส้นเลือดฝอย ที่ Bowman's capsule เป็นเยื่อบุผิว simple squamous

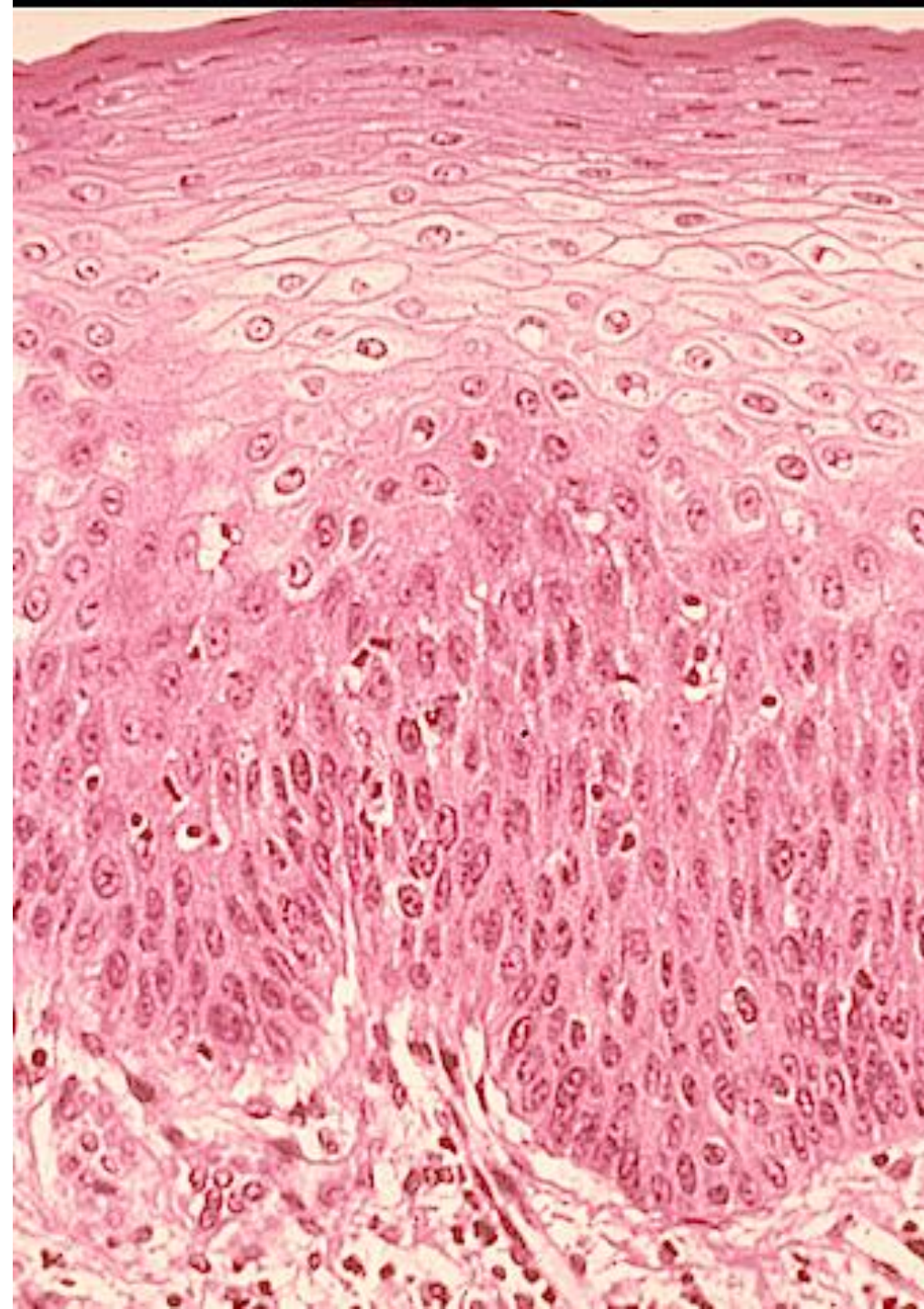

เป็นเซลล์ที่มีลักษณะแบน บางมาก ตัวอย่างเช่น เยื่อบุผิวข้างแก้มในปาก

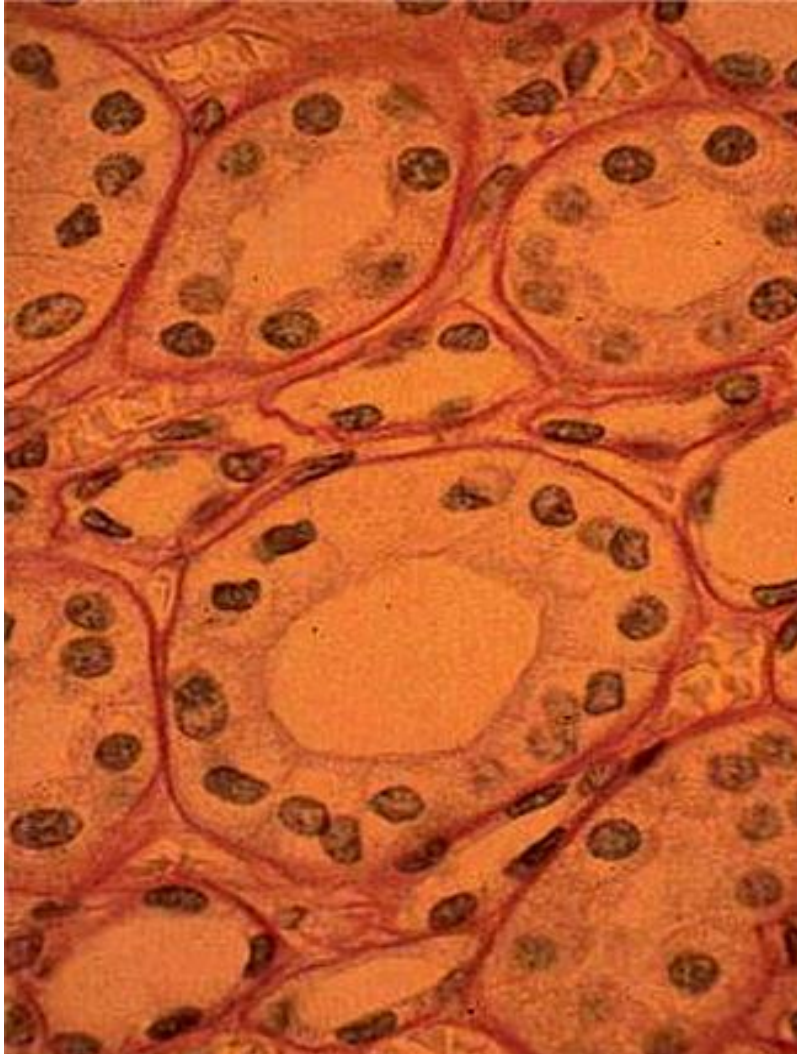

Stratified squamous epithelium

- เป็นเซลล์ซ้อนกันหลายชั้นด้วยกัน
- ชั้นล่างซึ่งอยู่ติดกับ Basement membrane นั้นใหญ่และแบ่งตัวอย่างรวดเร็ว กลายเป็นเซลล์ใหม่ที่เล็กและบางกว่าอยู่ด้านบน
- เซลล์ชั้นนอกนั้นตายและหลุดไปเรื่อยๆ
- ตัวอย่างเช่น เยื่อผิวหนังในปาก หลอดอาหาร และที่ผิวหนังของสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม ขี้ไคล และขี้รังแคก็คือเซลล์ผิวหนังชั้นบนที่ตายแล้ว และหลุดออกมา

Simple cuboidal epithelium

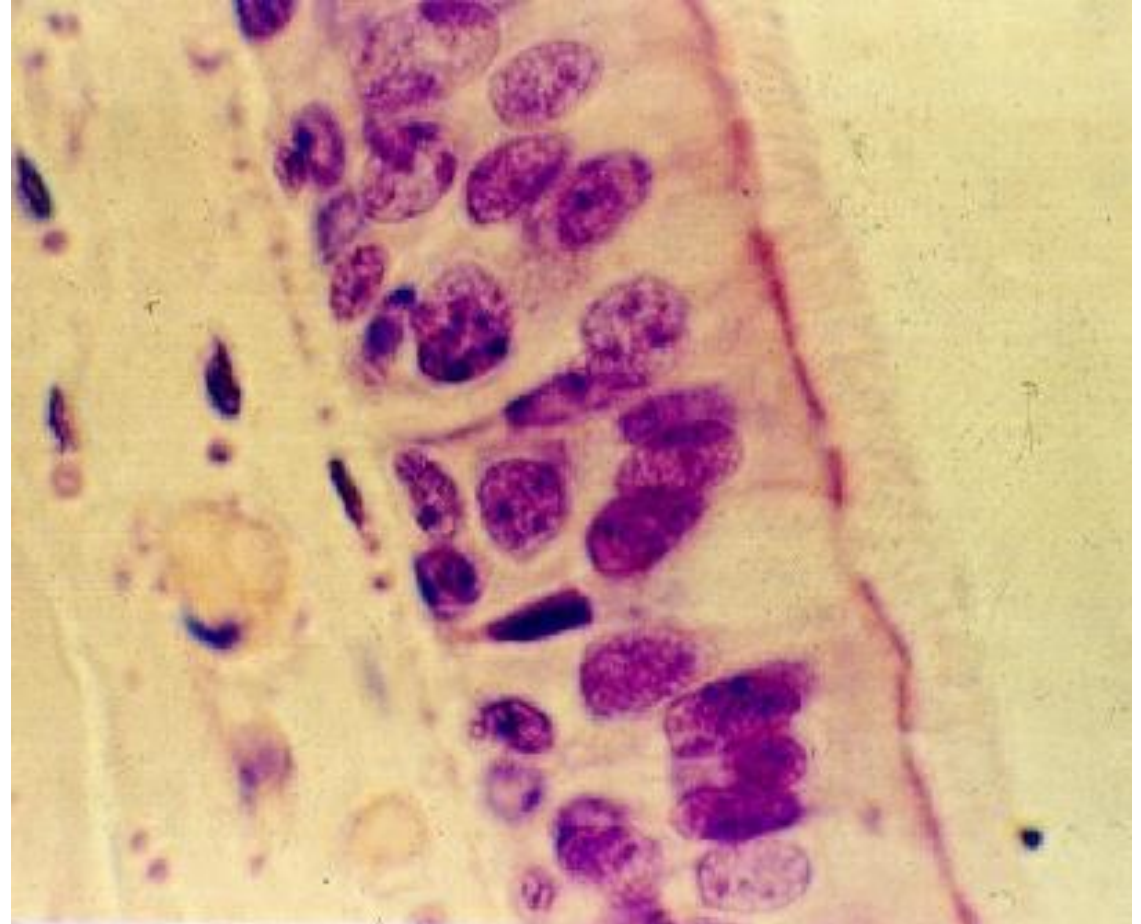
Simple columnar epithelium

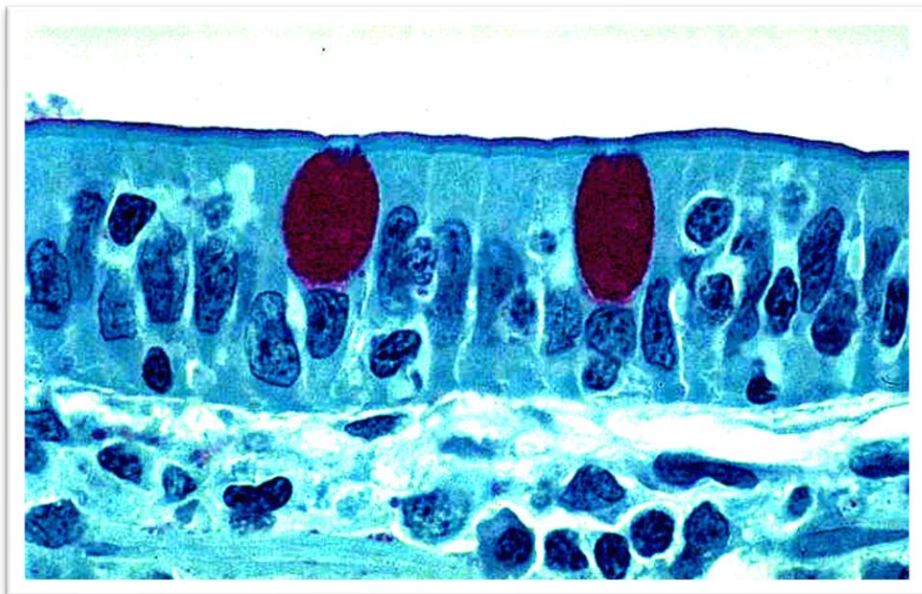
Pseudostratified ciliated columnar

- เนื้อเยื่อบุผิวในบางแห่งของร่างกาย เยื่อหุ้มเซลล์ของเซลล์ชั้นบนสุดมีการเปลี่ยนแปลงเป็นซีเลีย เรียกว่า ciliated epithelium
- ซีเลียเคลื่อนไหวได้และทำหน้าที่เกี่ยวกับการส่งผ่านสารที่ผิวเซลล์
- เนื้อเยื่อที่มีซีเลียพบที่เยื่อบุผิวของท่อทางเดินปัสสาวะและท่อทางเดินหายใจ

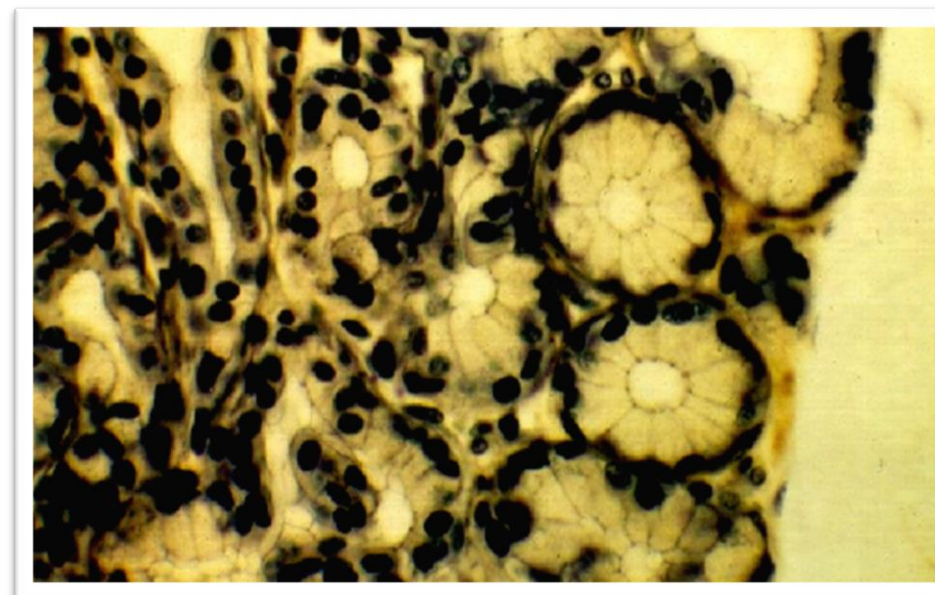

Epithelial secretion

Globlet cell

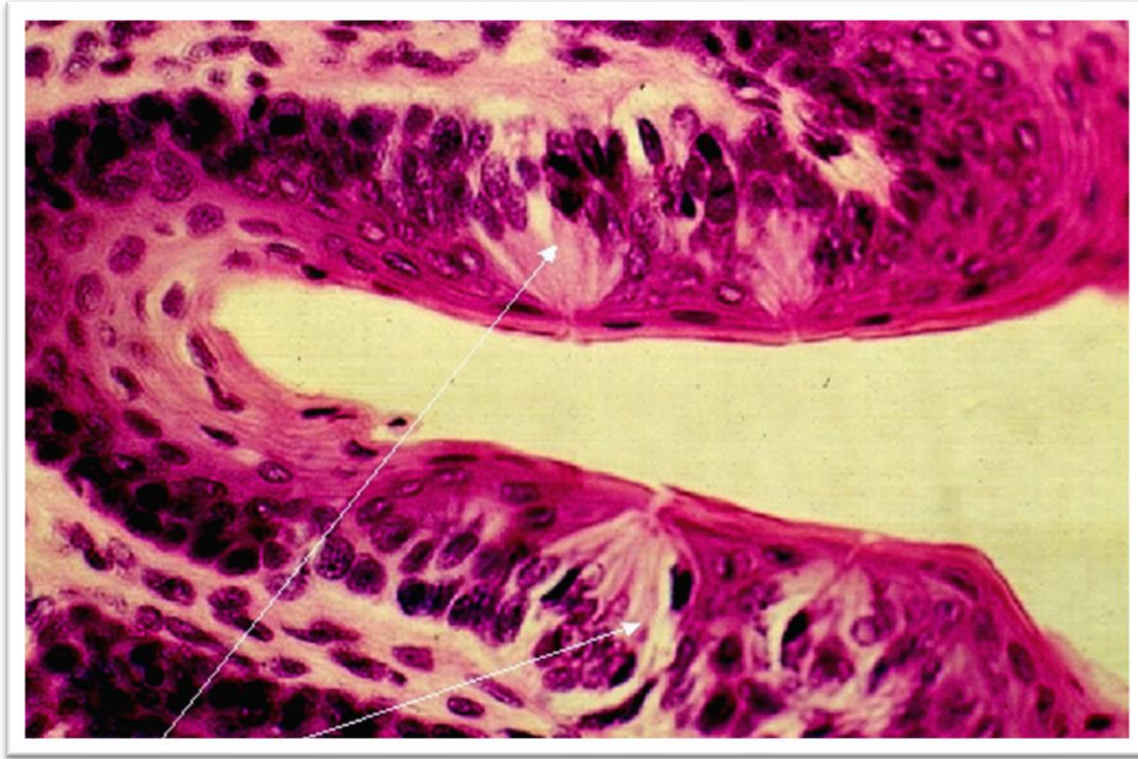

Glandular epithelium

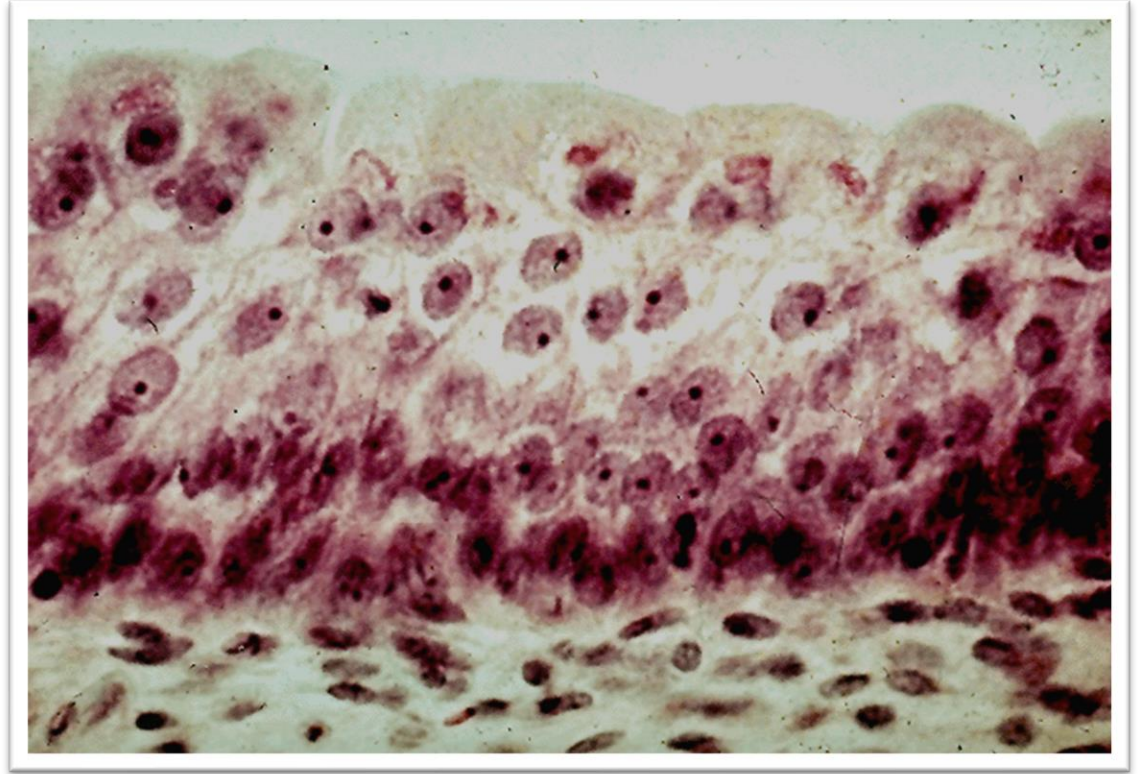

เซลล์เยื่อผิวบางชนิดอาจเปลี่ยนแปลงไปทำหน้าที่ต่างๆ เช่น สร้างเซครีชัน เรียกว่าต่อม (gland) ในกรณีที่เซลล์เดี่ยวสร้างเซครีชัน เรียกว่า ต่อมเซลล์เดี่ยว (unicellular gland) ตัวอย่างเช่น โกลเบลตเซลล์ (globlet cell) ที่เยื่อผนังลำไส้ ทำหน้าที่สร้างเมือกภายในเซลล์เติมไปด้วยเมือกที่สร้างขึ้นและพร้อมที่จะขับออก

Neuroepithelial cell; taste bud

Transitional epithelium; Urinary bladder

เซลล์เยื่อบุผิวบางชนิดอาจเปลี่ยนแปลงไปทำหน้าที่รับความรู้สึก เรียกว่า neuroepithelial cell เช่นเซลล์ที่ปุ่มรับรส (taste bud) เซลล์เปลี่ยนเป็นรูปกระสวยหัวท้ายแหลม ด้านบนมีซิเลีย

เนื้อเยื่อเกี่ยวพัน (connective tissue)

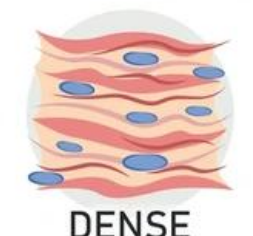
- เป็นเนื้อเยื่อที่พบแทรกอยู่ระหว่างเนื้อเยื่อชนิดอื่นๆ ทำหน้าที่พยุงและยึดเหนี่ยวให้เนื้อเยื่อเหล่านั้นคงรูปและอยู่รวมกันได้
- ประกอบด้วยเซลล์เรียงกันอยู่ห่างๆ อยู่ในสารระหว่างเซลล์ (matrix) ที่มีปริมาณมาก สารระหว่างเซลล์ประกอบด้วยเส้นใย และสารประกอบที่มีลักษณะใสและมีความหนืด
- เนื้อเยื่อเกี่ยวพันประกอบด้วยเซลล์หลายชนิด แต่ละชนิดทำหน้าที่แตกต่างกันไป ได้แก่
  - Fibroblast เป็นเซลล์ที่ทำหน้าที่สร้างเส้นใยชนิดต่างๆ
  - Adipose cell เป็นเซลล์ที่สะสมไขมัน
  - Macrophage มีหน้าที่ทำลายสิ่งแปลกปลอม
  - Mast cell เป็นเซลล์ที่มีรูปร่างกลมหรือรูปรี ภายในมีแกรนูลอัดติดสีม่วงเข้มบรรจุอยู่ เซลล์มาสต์ทำหน้าที่สร้างสาร heparin และ histamine
  - plasma cell ทำหน้าที่สร้างแอนติบอดีที่มีความสำคัญในระบบภูมิคุ้มกัน
  - white blood cell or leukocytes เป็นเซลล์ที่แทรกเข้ามาในเนื้อเยื่อเกี่ยวพันจากเส้นเลือด ทำหน้าที่ทำลายสิ่งแปลกปลอมที่เข้ามาในร่างกาย

เส้นใยในเนื้อเยื่อเกี่ยวพัน

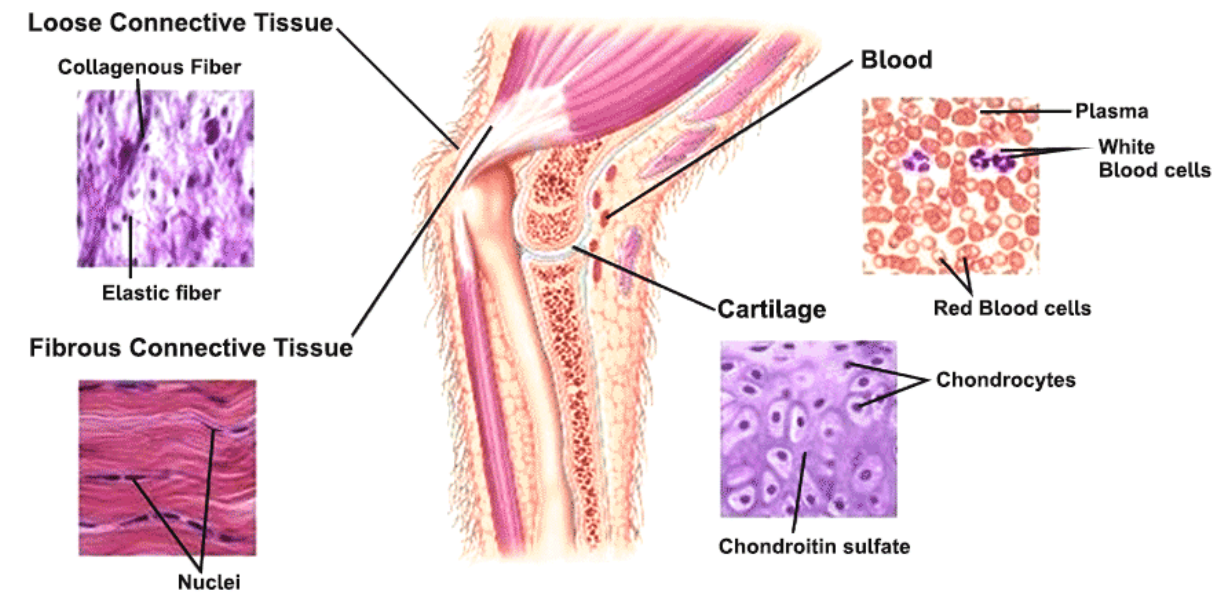
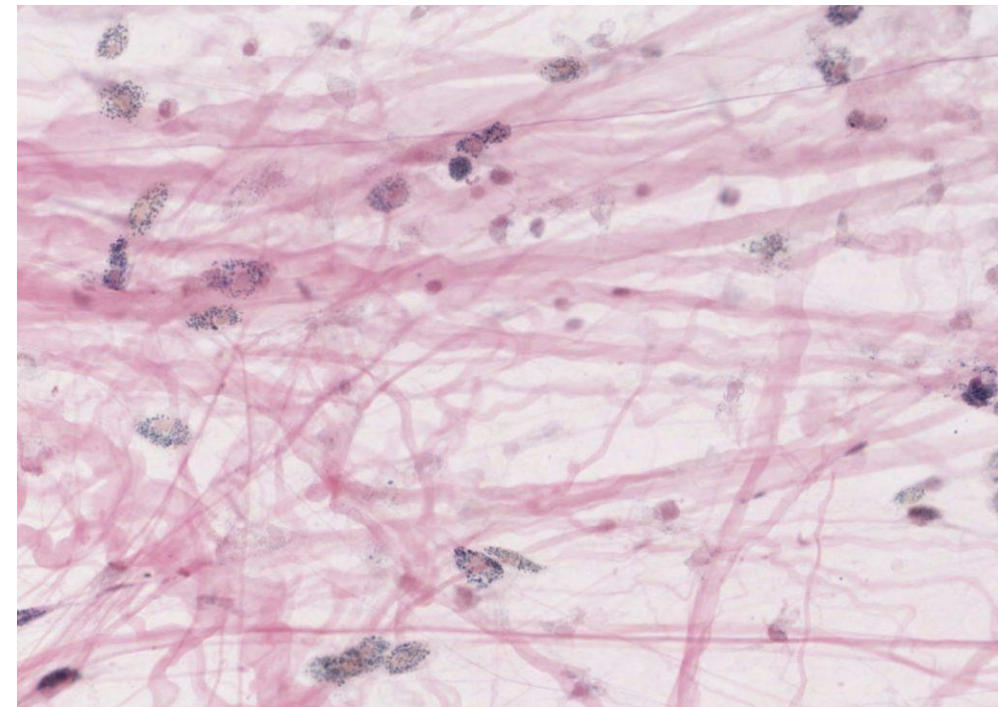
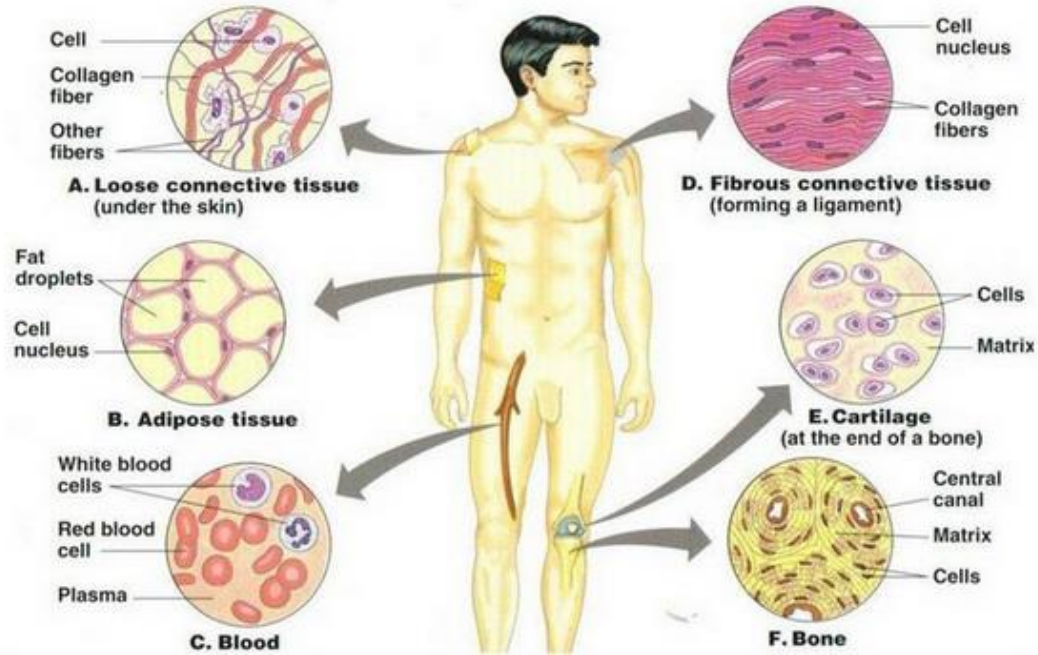
1. เส้นใยคอลลาเจน (Collagen fiber) มีลักษณะเป็นเส้นเหนียวแข็งแรง อยู่รวมกันเป็นมัดใหญ่
2. เส้นใยอีลาสติก (Elastic fiber) เป็นเส้นใยที่มีความยืดหยุ่นมาก แตกเป็นแขนงย่อยส่งไปเชื่อมกับแขนงของเส้นอื่น
3. เส้นใยร่างแห (Reticular fiber) มีลักษณะคล้ายเส้นใยคอลลาเจน แต่เป็นเส้นบางกว่ากระจายอยู่ทั่วไป เส้นใยชนิดนี้จะมองไม่เห็นถ้าย้อมด้วยสีย้อมเนื้อเยื่อทั่วไป ต้องย้อมด้วยสี silver stain

เนื้อเยื่อเกี่ยวพันอาจแบ่งออกได้เป็นหลายชนิดตามลักษณะพิเศษเฉพาะของเซลล์และสารระหว่างเซลล์

1. เนื้อเยื่อเกี่ยวพันชนิดโปร่งบาง (Loose or areolar connective tissue)
2. เนื้อเยื่อเกี่ยวพันชนิดแน่นทึบ (Dense connective tissue)
3. เนื้อเยื่อไขมัน (Adipose tissue)
4. กระดูกอ่อน (Cartilage)
5. กระดูก (Bone)
6. เลือด (Blood)

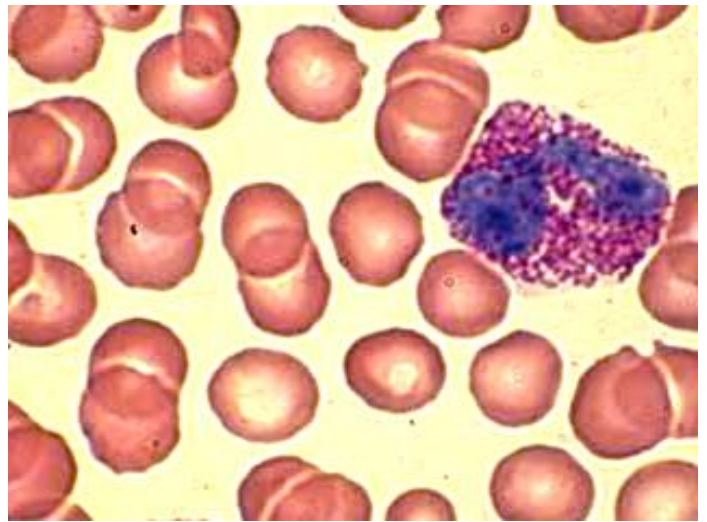
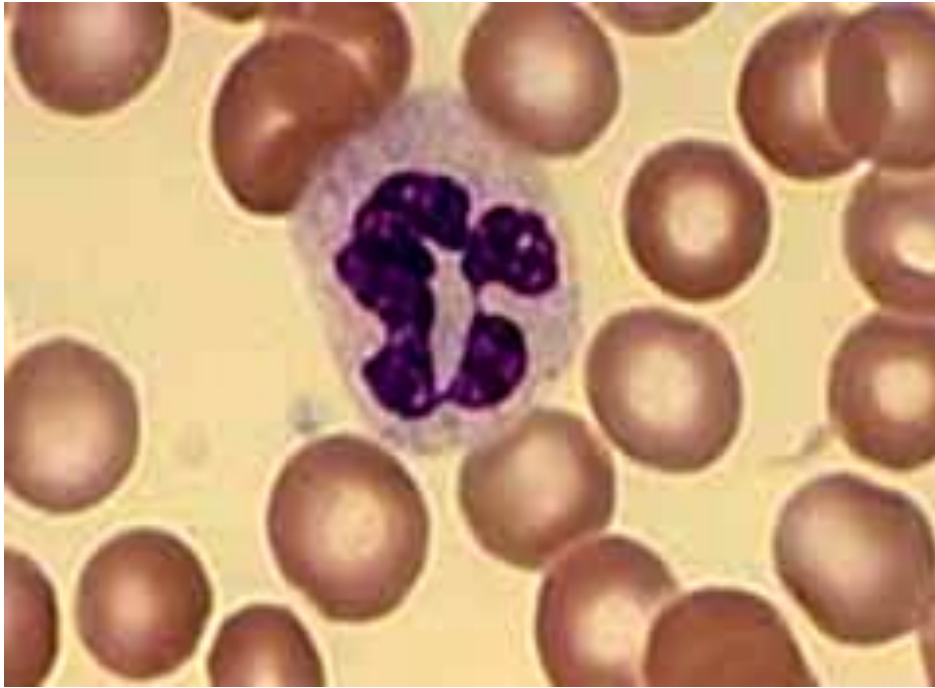
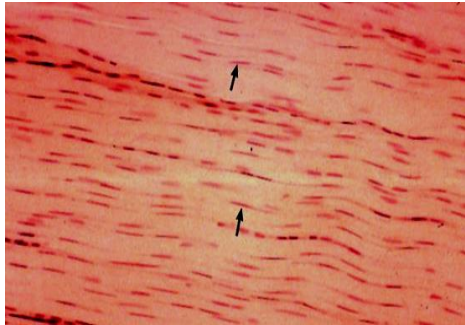
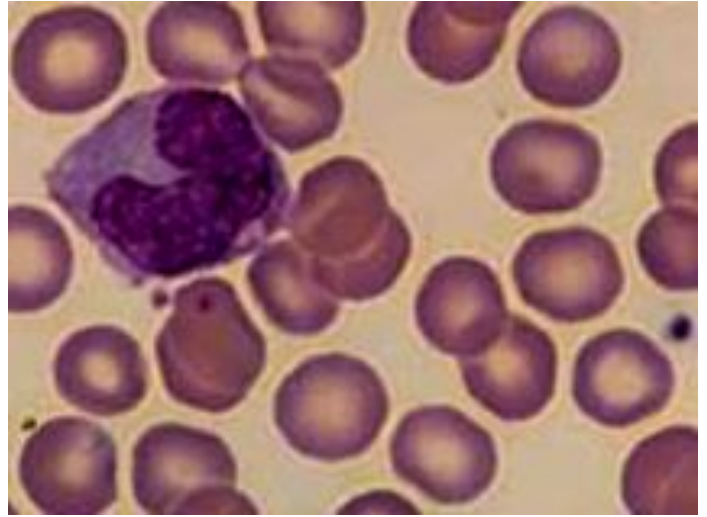
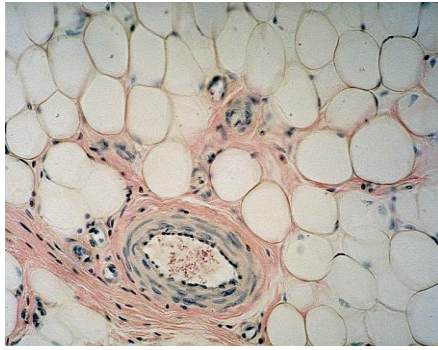
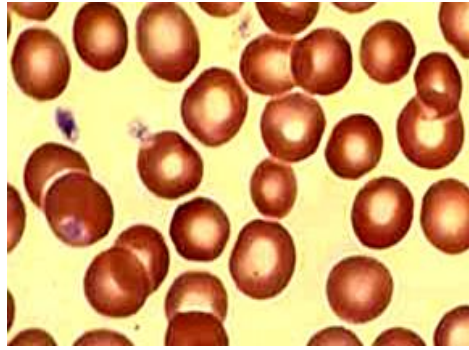
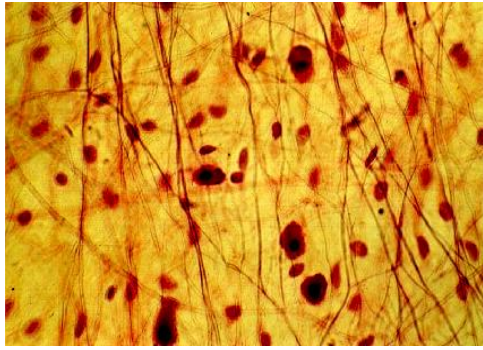

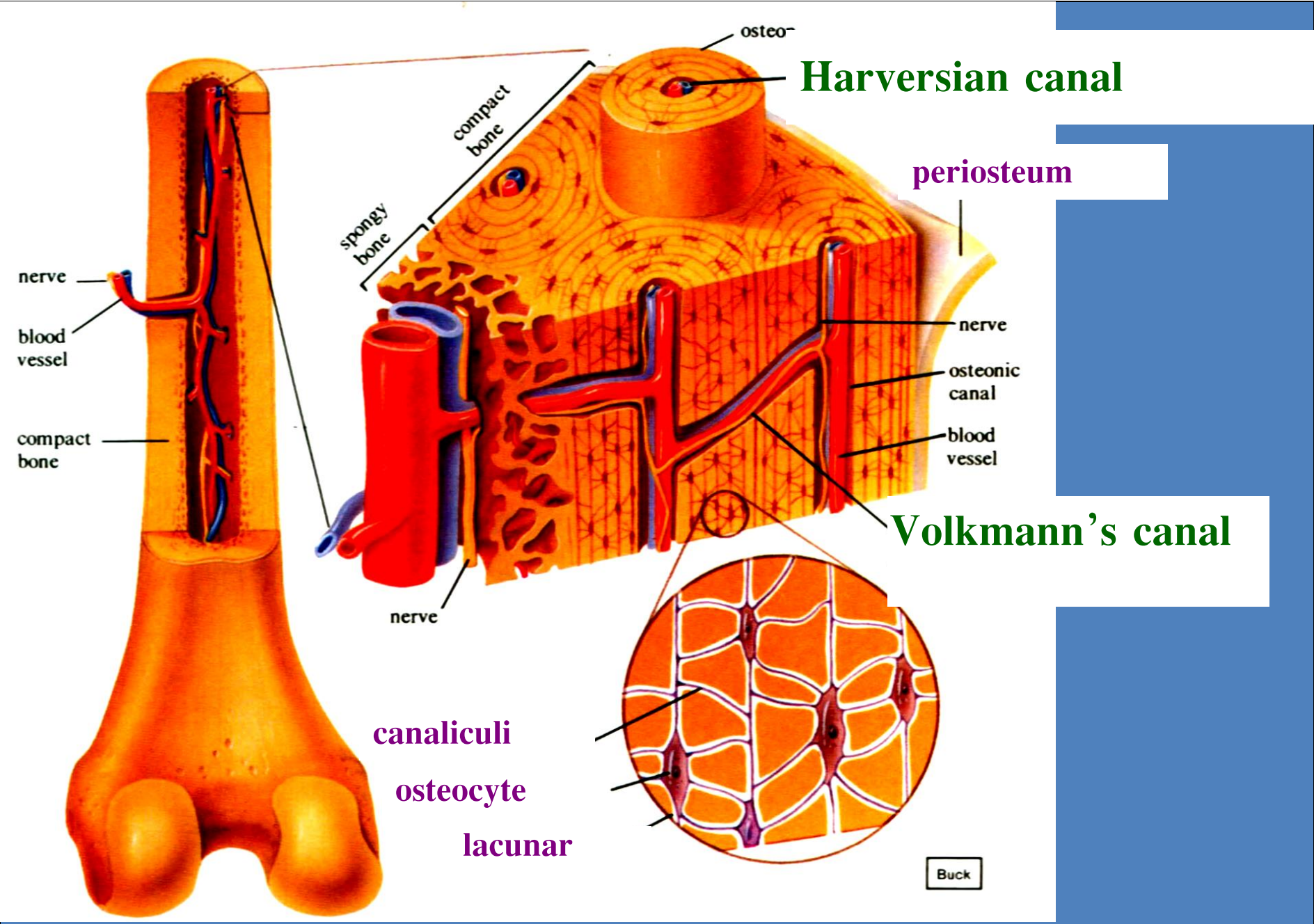
Connective tissue

Act
601

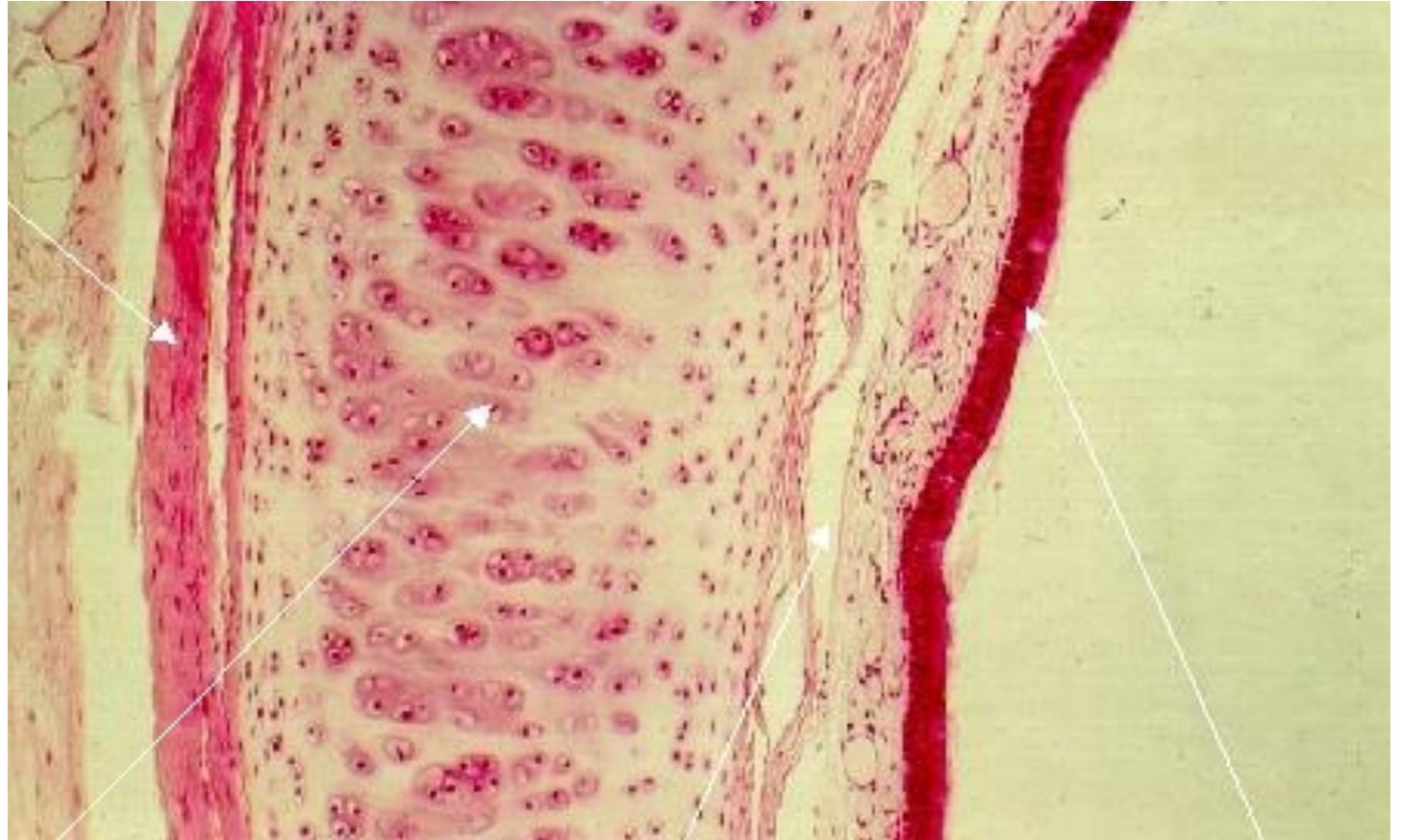

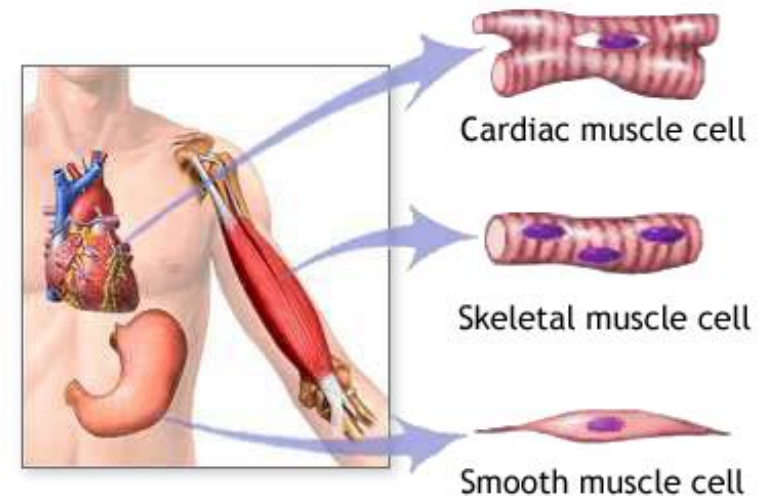
เนื้อเยื่อหลายชนิด
ประสานอยู่รวมกัน แต่ละ
ชนิดมีลักษณะเฉพาะ
เพื่อทำหน้าที่พิเศษได้
อย่างมีประสิทธิภาพ

กล้ามเนื้อ (Muscular tissue)

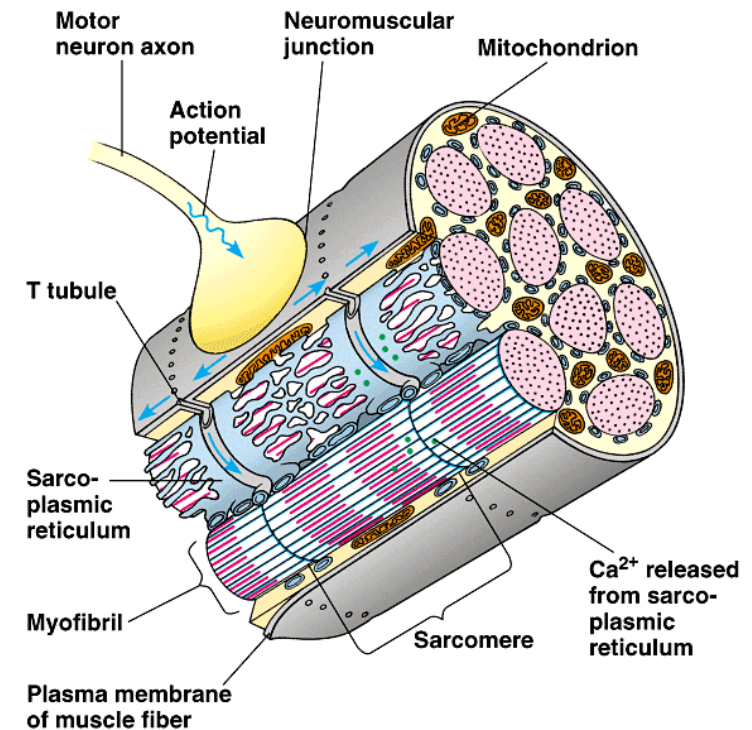
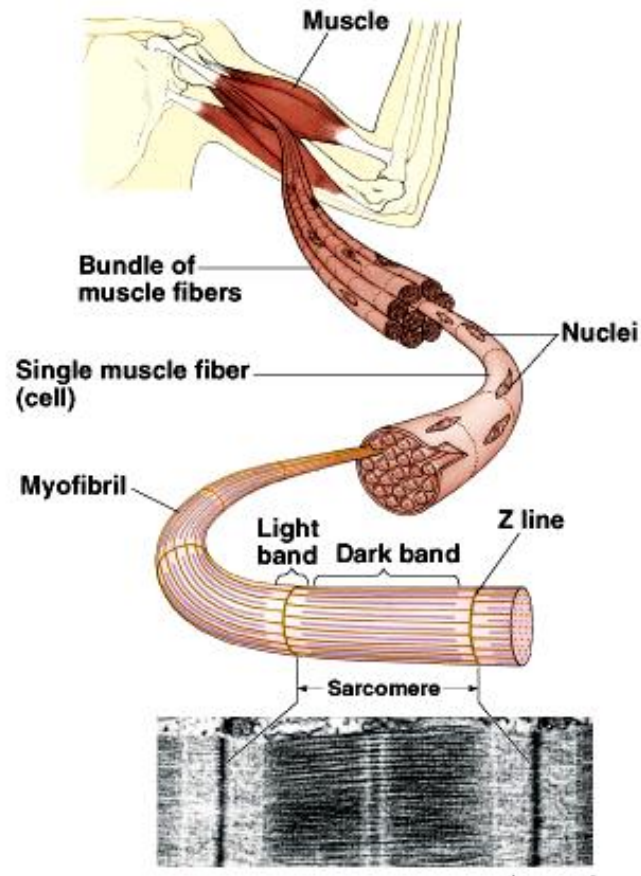
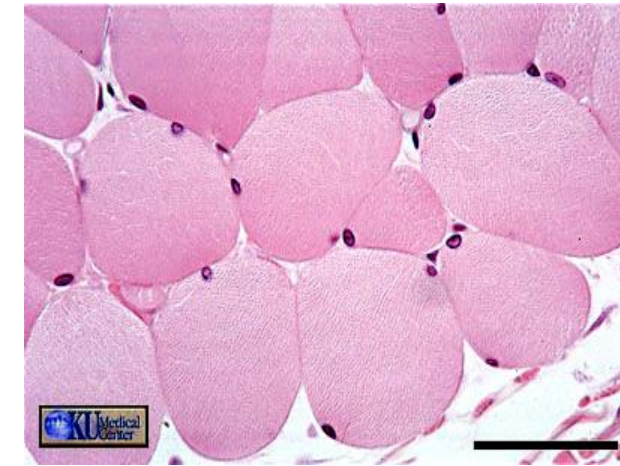
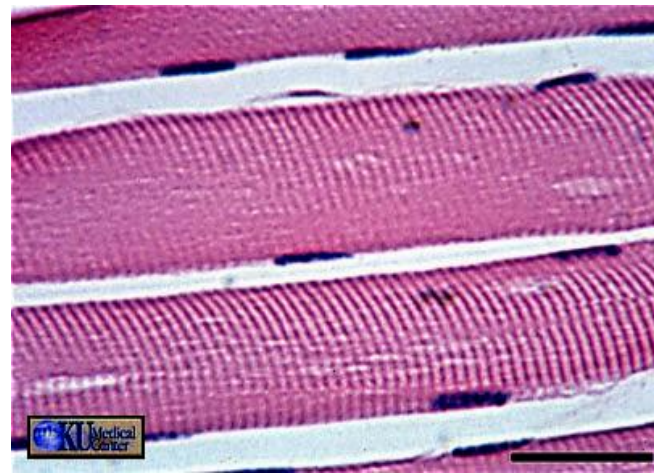
- ทำหน้าที่เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของร่างกาย
- เซลล์ที่มีลักษณะยาว อาจเรียกเซลล์กล้ามเนื้อได้ว่า เส้นใยกล้ามเนื้อ (muscle fiber) ในไซโตพลาสซึมของเส้นใยกล้ามเนื้อมีโปรตีนที่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ชนิด คือ actin และ myosin
- กล้ามเนื้อแบ่งออกได้เป็น 3 ชนิด ขึ้นอยู่กับตำแหน่งที่พบ โครงสร้าง และหน้าที่ ได้แก่
  1. กล้ามเนื้อเรียบ (smooth muscle)
  2. กล้ามเนื้อสkeletal (skeletal muscle)
  3. กล้ามเนื้อหัวใจ (cardiac muscle)
- ส่วนประกอบของเซลล์กล้ามเนื้อจะมีชื่อเฉพาะแตกต่างไปจากเซลล์ชนิดอื่นๆ
  - Cell membrane ของเซลล์กล้ามเนื้อ = Sarcolemma
  - Cytoplasm = Sarcoplasm
  - Endoplasmic reticulum = Sarcoplasmic reticulum

กล้ามเนื้อสkeletal (Skeletal muscle)

- ในร่างกายส่วนใหญ่เป็นกล้ามเนื้อสkeletal กล้ามเนื้อนี้เกาะยึดติดกับกระดูก สามารถหดตัวได้เมื่อถูกกระตุ้น และอยู่ภายใต้การควบคุมของระบบประสาทส่วนกลาง
- ใน Sarcoplasm นอกจากมีโปรตีนสำคัญที่เกี่ยวข้องกับกลไกการหดตัวของกล้ามเนื้อแล้ว ยังมี Organelles ที่สำคัญได้แก่ Sarcoplasmic reticulum ซึ่งคือ SER ที่เปลี่ยนไปเป็นท่อที่ต่อเนื่องกัน ล้อมรอบกลุ่มเส้นใยของกล้ามเนื้อ ทำหน้าที่เป็นแหล่งเก็บสะสม Ca^{2+}
- Sarcolemma มีโครงสร้างที่พับซ้อนกันเป็นหลอดบางและยาวตามแนวขวาง เรียกว่า Transverse tubule เป็นทางติดต่อจากผิวภายนอกของเซลล์เข้าไปติดต่อกับ Sarcoplasmic reticulum
- ส่วนประกอบอื่นๆภายใน Sarcoplasm ได้แก่ RER , ribosome และ Golgi complex มีอยู่เป็นจำนวนน้อย เพราะเซลล์กล้ามเนื้อไม่มีหน้าที่เกี่ยวกับการสร้างโปรตีน

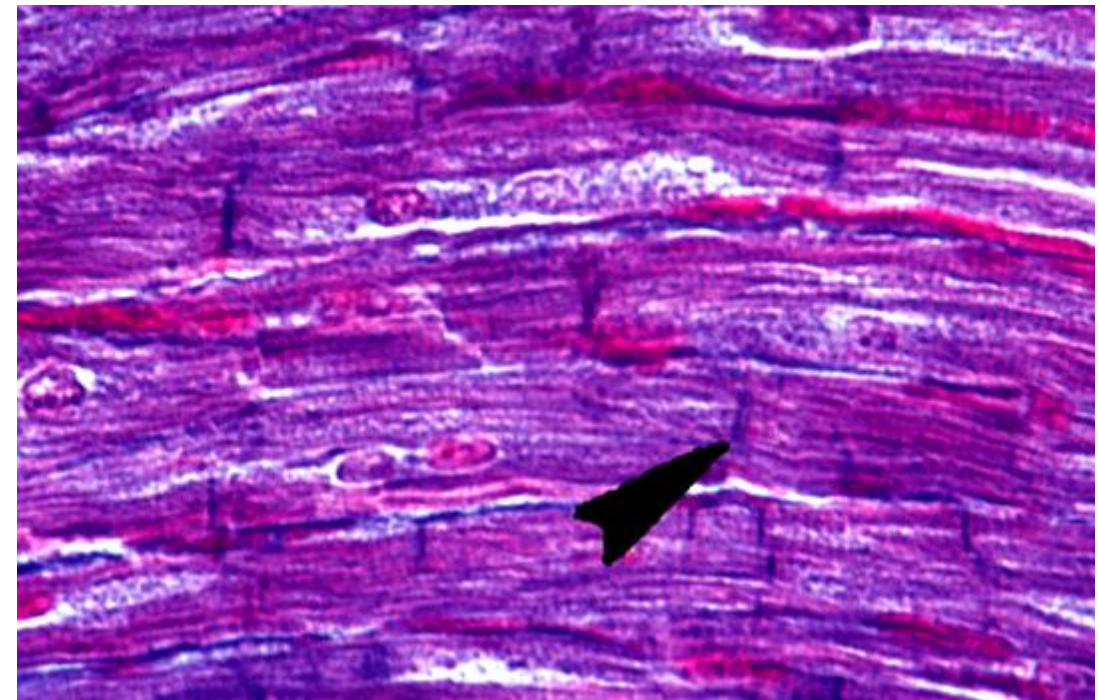
ลักษณะของเซลล์กล้ามเนื้อเป็นรูปทรงกระบอก ซึ่งมีความยาวมาก เซลล์มีขนาดใหญ่มีหลายนิวเคลียสเรียงชิดอยู่กับเยื่อหุ้มเซลล์ มีลายตามขวางคือ มีแถบสีจางสลับกับแถบสีเข้ม ดังนั้นอาจเรียกกล้ามเนื้อชนิดนี้ได้ว่า กล้ามเนื้อลาย (striated muscle)

กล้ามเนื้อหัวใจ (Cardiac Muscle)

- พบแห่งเดียวคือกล้ามเนื้อที่หัวใจ และผนังของเส้นเลือดใหญ่ที่ต่อกับหัวใจ
- เป็นกล้ามเนื้อที่มีลายเช่นเดียวกับ skeletal muscle ต่างกันที่กล้ามเนื้อหัวใจอยู่นอกการควบคุมของระบบประสาทส่วนกลาง และการทำงานเกิดขึ้นติดต่อกันตลอดเวลา
- เซลล์กล้ามเนื้อหัวใจประกอบด้วย หนึ่งหรือ สองนิวเคลียส อยู่ตรงกลางเซลล์ เซลล์มีขนาดสั้นกว่าเซลล์กล้ามเนื้อ skeleton และปลายแยกเป็นสองแฉก (bifurcate) ซึ่งจะไปต่อกับเซลล์อื่นๆในลักษณะเป็นร่างแห ที่รอยต่อของเซลล์ด้านขวางจะยึดติดกันแน่น มีลักษณะการเชื่อมโยงอย่างซับซ้อน เรียกว่า intercalated disc มองเห็นได้ชัดเจนด้วยกล้องจุลทรรศน์ธรรมดา

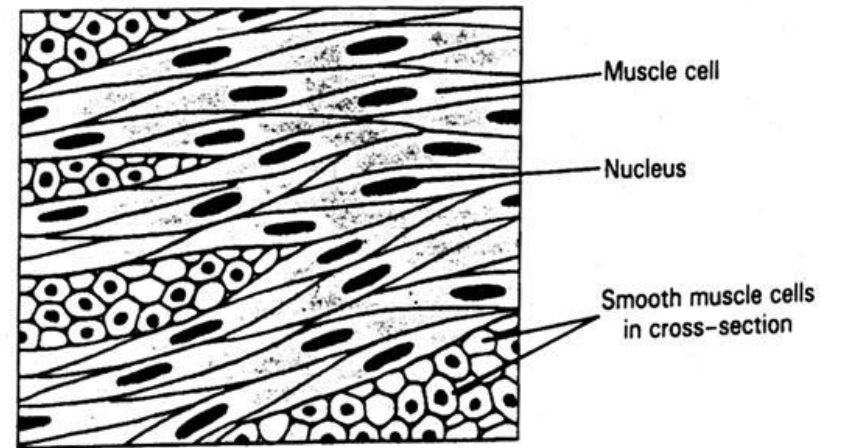
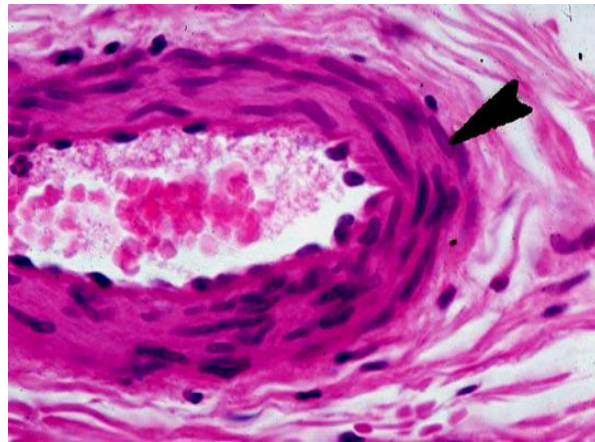
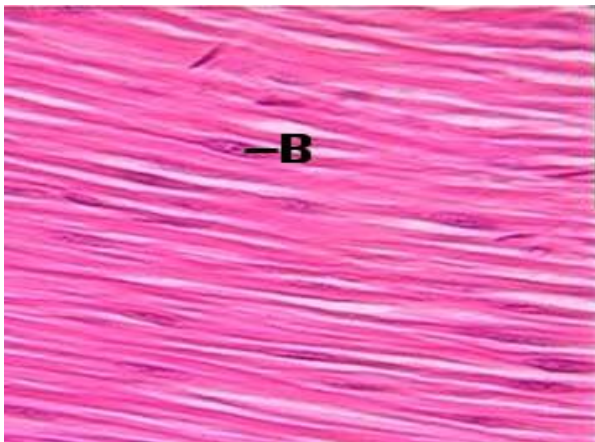
Nucleus อยู่กลางเซลล์

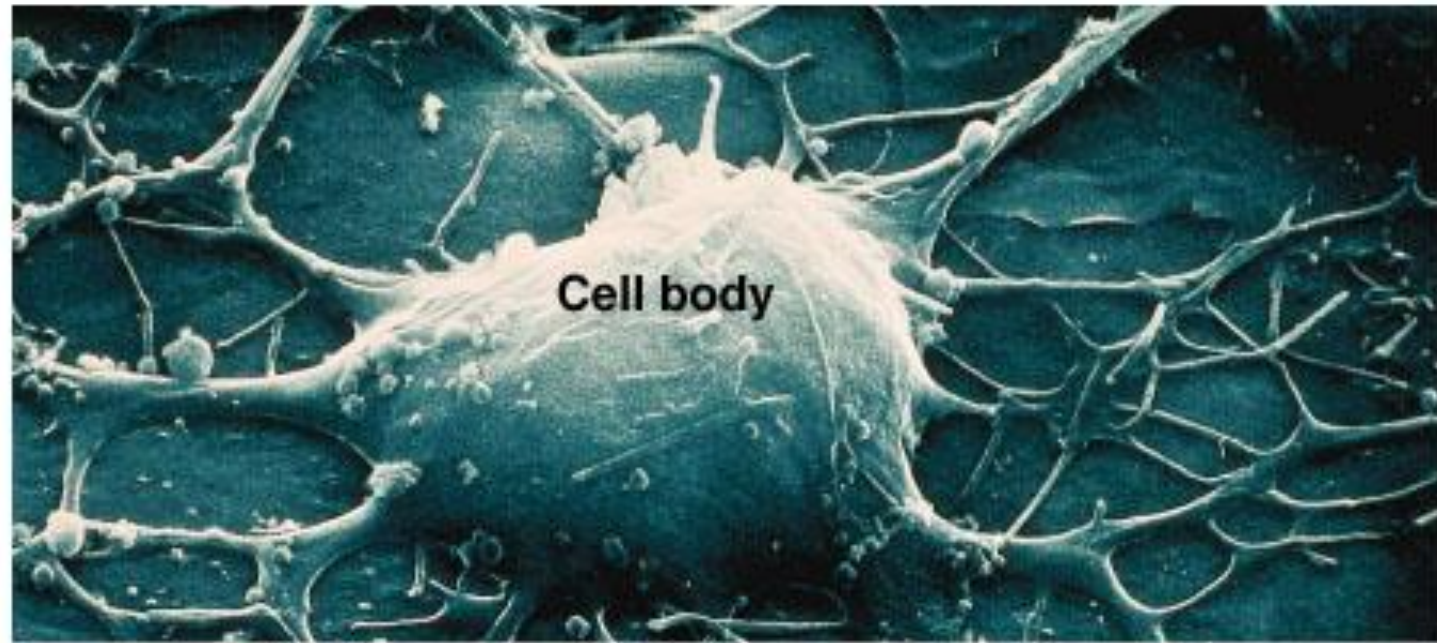
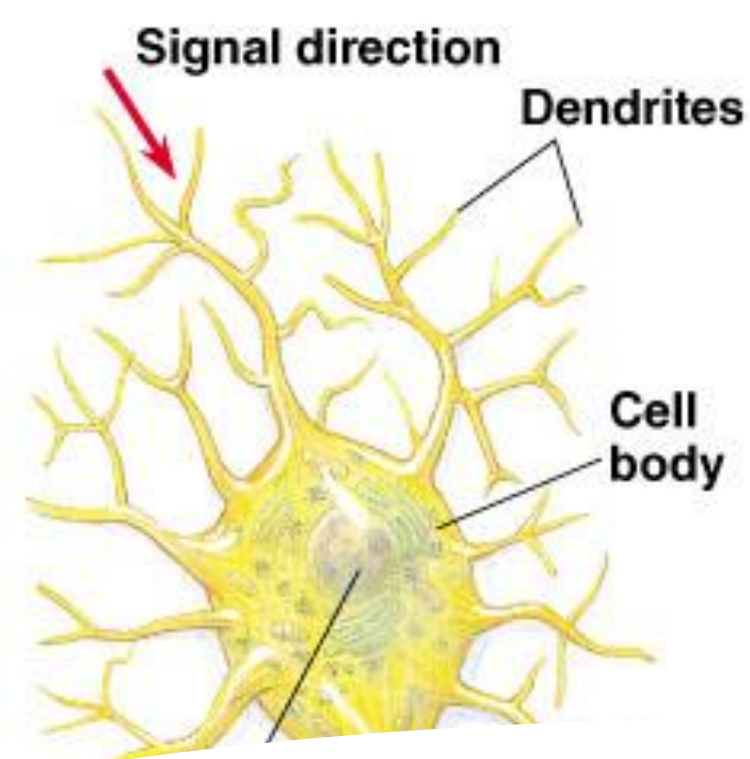
Intercalated disc

กล้ามเนื้อเรียบ (Smooth muscle)

ในเซลล์กล้ามเนื้อเรียบไม่เห็นลาย ถึงแม้ว่าภายในเซลล์จะมีแอกทิน และ ไมโอซิน แต่การเรียงตัวไม่เป็นระเบียบเหมือนอย่างใน skeletal muscle และ Cardiac muscle ลักษณะเซลล์ของกล้ามเนื้อเรียบเป็นรูปกระสวย หัวท้ายแหลม และมีหนึ่งนิวเคลียสอยู่กลางเซลล์

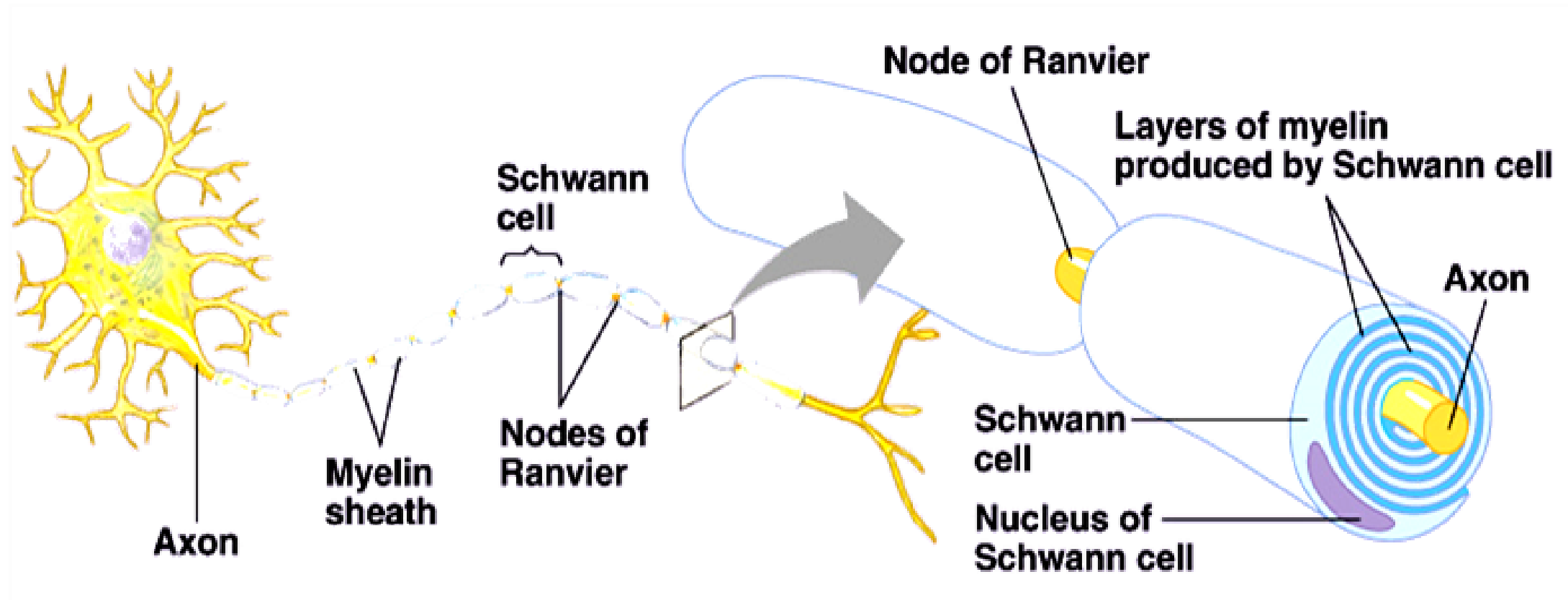

เนื้อเยื่อประสาท (Nervous tissue)

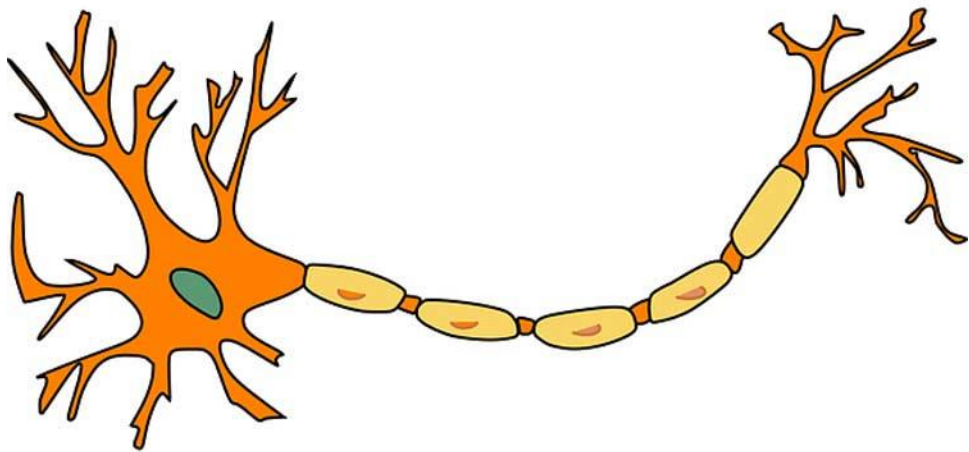
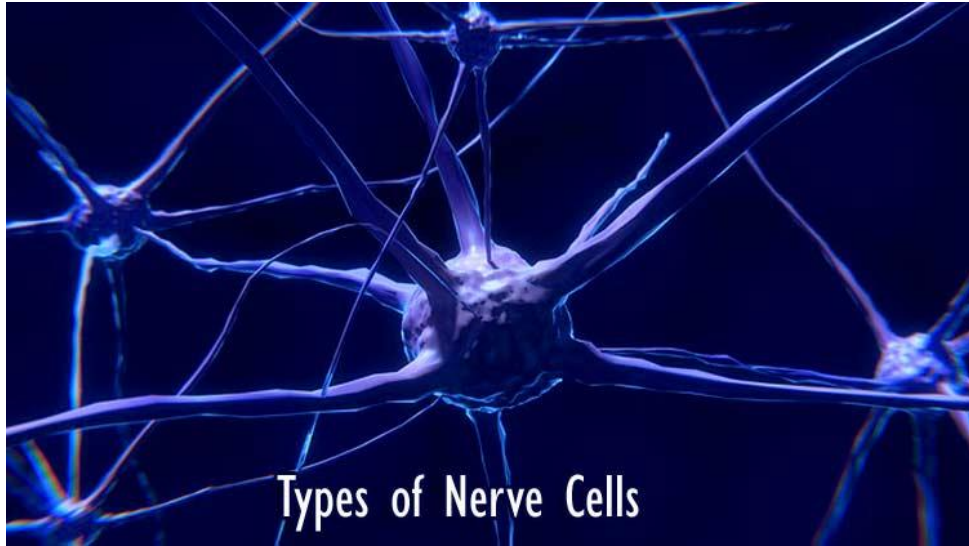
- กลุ่มเซลล์ที่พัฒนาไปเพื่อทำหน้าที่สำคัญได้แก่ การนำกระแสความรู้สึกและตอบสนองต่อสิ่งเร้า ในการทำงานจะทำงานร่วมกัน เรียกว่าระบบประสาท ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ
  1. ระบบประสาทส่วนกลาง (central nervous system, CNS) ได้แก่ สมองและไขสันหลัง
  2. ระบบประสาทส่วนปลาย (peripheral nervous system, PNS) ได้แก่ เส้นประสาทต่างๆ ซึ่งเชื่อมกับ CNS
- เนื้อเยื่อประสาทประกอบด้วยส่วนสำคัญ 2 ส่วน คือ
  1. ตัวเซลล์ประสาท (neuron); dendrite, cell body, nucleus
  2. เซลล์เกี่ยวพันประสาทหรือนิวโรเกลีย (glial cell หรือ neuroglia)

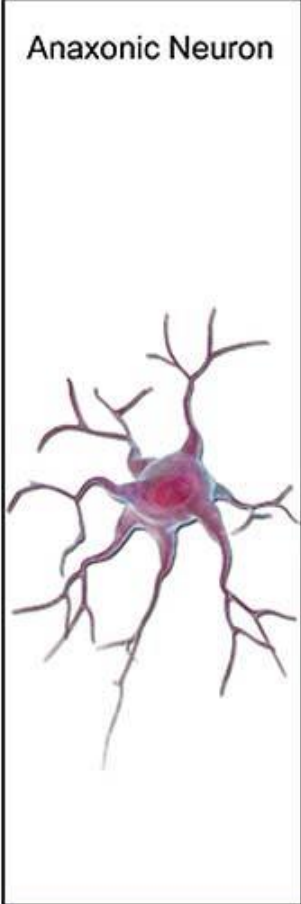

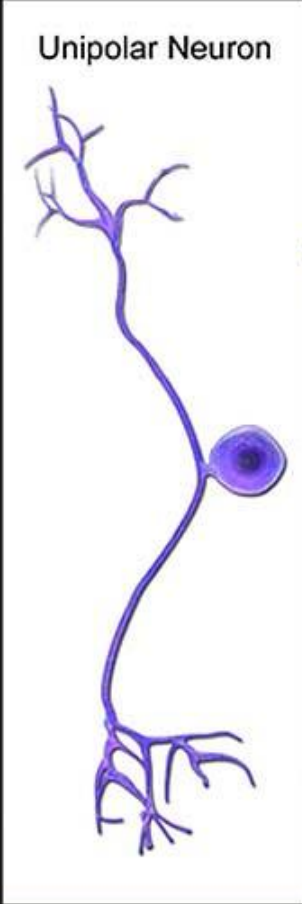
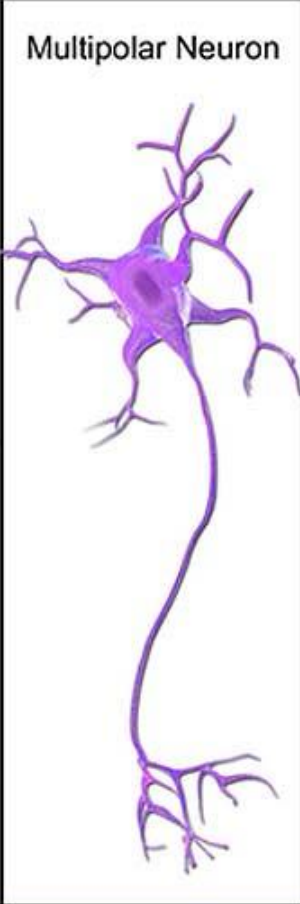
เส้นใยประสาท (Nerve fiber)

- Nerve fiber โดยทั่วไปมีเยื่อไมอีลินหุ้ม (myelinated nerve fiber)
- เยื่อไมอีลินเป็นไขมัน เกิดจากผนังของ Glial cell ชนิด Schwann cell หรือ Neurolemma พันรอบแกน axon ซ้อนกันแน่นหลายชั้น ทำให้เห็นเป็นปลอกหนา ส่วน cytoplasm ของ Schwann cell จะพันอยู่เพียงรอบนอกสุดเท่านั้น เนื่องจากใยประสาทมีความยาวมาก จึงต้องมี Schwann cell หุ้มหลายตัว รอยต่อระหว่างเซลล์ เรียกว่า node of Ranvier
- Nerve fiber ที่อยู่ในระบบประสาทส่วนกลาง และเข้าไปยังอวัยวะต่างๆ
- Nerve fiber ตรงที่จะเข้าไปเลี้ยงอวัยวะต่างๆจะไม่มีเยื่อไมอีลินหุ้ม (Nonmyelinated nerve fiber)
- Nerve fiber ชนิดไม่มีเยื่อไมอีลินหุ้มนี้มีได้หมายความว่า จะมีเพียงเส้น axon อยู่โดยลำพังเท่านั้น แท้จริงแล้ว nerve fiber ชนิดนี้จะมีเยื่อหุ้มเซลล์ของ neurolemma หุ้มอยู่โดยรอบเช่นกัน แต่จะหุ้มอยู่เพียงชั้นเดียว neurolemma 1 ตัว อาจหุ้ม nerve fiber ได้หลายเส้น

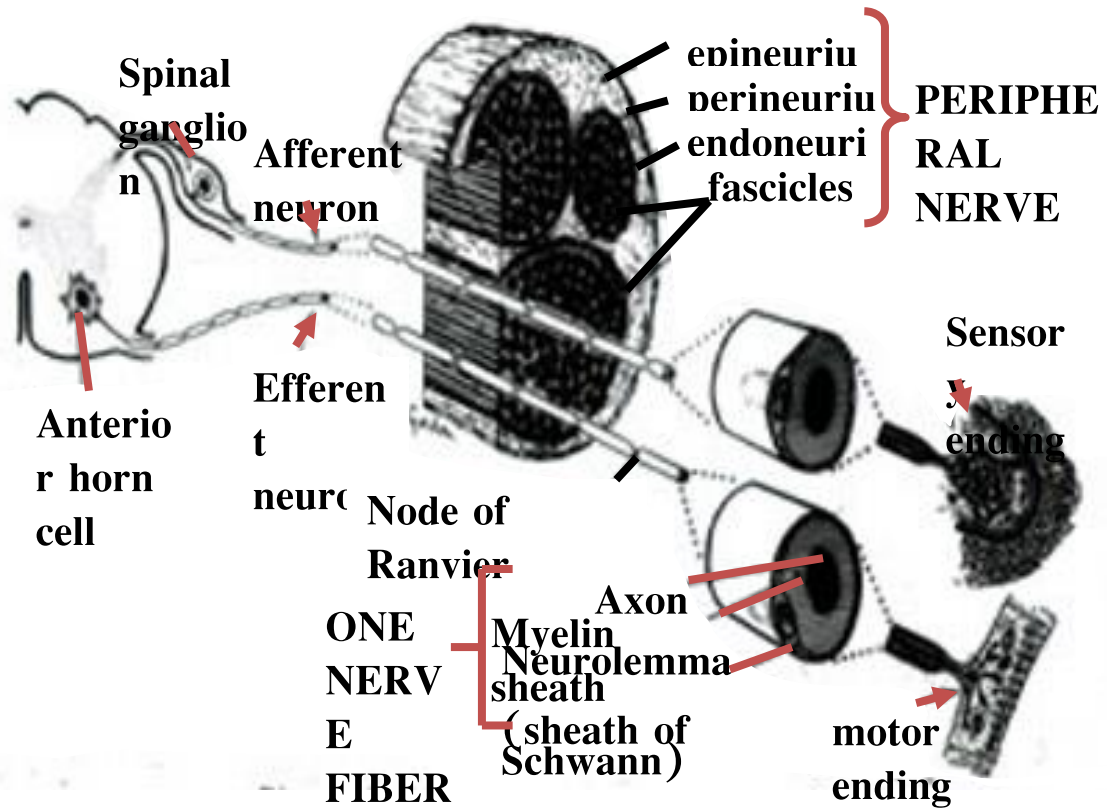
ชนิดของเซลล์ประสาท

Classification of Neurons			
Anaxonic Neuron	Bipolar Neuron	Unipolar Neuron	Multipolar Neuron
			

เซลล์เกี่ยวพันประสาท (Glial cell or Neuroglia)

- Glial cell เป็นเซลล์ที่มีรูปร่างและขนาดต่างๆกัน ทำหน้าที่เป็นตัวยึดเหนี่ยวพยุงให้เซลล์ประสาทอยู่คงที่ และทำหน้าที่อื่นๆอีกแล้วแต่ชนิด
- Glial cell ชนิดต่างๆ
  - ในระบบประสาทส่วนกลางได้แก่ ependymal cell, astrocyte, oligodendroglia และ microglia
  - ในระบบประสาทส่วนปลายได้แก่ Schwann cell, neurolemma
- การเรียงตัวของ nerve fiber ในเส้นประสาทแต่ละเส้นมีลำดับชั้นตอดังนี้ nerve fiber 1 เส้นมีเนื้อเยื่อเกี่ยวพันประสาทหุ้มอยู่บางๆ เรียกว่า endoneurium แล้ว nerve fiber หลายๆเส้นที่มี endoneurium หุ้มนี้อาจอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม เรียกว่า fascicle มีเนื้อเยื่อเกี่ยวพันแท้หุ้มอีกชั้นหนึ่ง เรียกว่า perineurium fascicles หลายกลุ่มจะรวมกันเข้าเป็นเส้นประสาท 1 เส้น มีเนื้อเยื่อเกี่ยวพันแท้หุ้มโดยรอบเช่นกัน เรียก epineurium

สรุป

- เนื้อเยื่อ (tissue) คือ กลุ่มเซลล์ที่ร่วมกันทำหน้าที่เฉพาะ ซึ่งส่วนมาประกอบด้วยกลุ่มเซลล์ที่มีขนาด รูปร่าง และการจัดระเบียบเดียวกัน
- เนื้อเยื่อมีหน้าที่เฉพาะ พิเศษอย่างหนึ่ง เพื่อความมีประสิทธิภาพในการประสานอยู่ในอวัยวะของร่างกาย
- เนื้อเยื่อสัตว์ชั้นสูงหรือมนุษย์ แบ่งเป็น 4 ประเภท ได้แก่ เนื้อเยื่อบุผิว (epithelial tissue) เนื้อเยื่อเกี่ยวพัน(connective tissue) เนื้อเยื่อกล้ามเนื้อ (muscular tissue) เนื้อเยื่อประสาท (nervous tissue)
- เนื้อเยื่อมีรูปร่างและหน้าที่แตกต่างกันไป และทำหน้าที่ประสานกันในอวัยวะหนึ่งมีเนื้อเยื่อมากมายหลายชนิดทำงานร่วมกัน